

PWYLLGOR CYSWLLT CYMUNEDOL

Hysbysiad o Benderfyniad – Cyfarfod o Bell, 5 Hydref, 2023.

Mae'r Agenda ar gael [yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar gael [yma](#).

Yn Bresennol: Y Cynghorydd S.M. Hanks (Cadeirydd); Cynghorydd M.R. Wilson (Is-Gadeirydd); Cynghorwyr A. Asbrey, R.M. Birch, W. Gilligan, S.J. Haines, N.P. Hodges, H.M. Payne, S.D. Perks a R.R. Thomas.

Y Cynghorwyr S. Hodges (Cyngor Tref y Barri); A. Trousdell (Cyngor Tref Y Bont-faen gyda Llanfleiddan); M. Cuddy (Cyngor Tref Penarth); B. Morris (Cyngor Cymuned Tregolwyn); M. Phillips (Eilydd) (Cyngor Cymuned Dinas Powys); J. Radcliffe (Cyngor Cymuned Ewenni); H. Osbourne (Cyngor Cymuned Llancarfan); D. Hackett (Eilydd) (Cyngor Cymuned Llandŵ); S. Bonnar (Cyngor Cymuned Llanfair); J. Sykes (Eilydd) (Cyngor Cymuned Llangan); M. Narusberg (Cyngor Cymuned Llanmaes); P. Summers (Cyngor Cymuned Penllyn); S.M. Toker (Eilydd) (Cyngor Cymuned Sain Tathan); S. Roberts (Cyngor Cymuned Saint-y-brid); I. Perry (Cyngor Cymuned St. Nicholas a Thresimwn); N. Parry (Cyngor Cymuned Sili a Larnog), C. Hawkins (Cyngor Cymuned Y Wig)

Hefyd yn bresennol: Cynghorwyr G. Bruce, W.A. Hennessy, Dr. I.J. Johnson a E. Williams (Aelod Cabinet dros Ofal Cymdeithasol ac Iechyd).

EITEM AGENDA 1. YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd y rhain oddi wrth y Cynghorwyr S. Campbell a C.A. Cave (Cyngor Bro Morgannwg) a Chynghorwyr Cymuned G. Thomas (Cyngor Tref Llanilltud Fawr); K. Hatton (Cyngor Cymuned Dinas Powys); J. Shaw (Cyngor Cymuned Llandw); P. Wilson (Cyngor Cymuned Llangan), S. Harries (Cyngor Cymuned Sain Tathan) ac A. Thomas (Cyngor Cymuned Llanddunwyd).

EITEM AGENDA 2. COFNODION –

CYTUNWYD -

(1) Cymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 23 Mawrth, 2023 fel cofnod cywir ar yr amod ei fod yn cael ei nodi bod y cyfeiriad at golli 'cyflog' o fewn pwynt bwled tri Argymhellid (2) (Cofnod Rhif 874) hefyd yn cyfeirio at golli 'swyddi' Clerc fel y codwyd gan y Cynghorydd Cave.

(2) Cymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 6 Gorffennaf 2023 fel cofnod cywir.

EITEM AGENDA 3. DATGANIADAU BUDDIANT –

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau buddiant.

EITEM AGENDA 4. GWASANAETH HEDDLU DE CYMRU - DIWEDDARIAD LLAFAR –

CYTUNWYD - Diolch i'r Arolygydd Childs am gymryd yr amser i roi diweddariad ar lafar.

EITEM AGENDA 5. GWASANAETH TÂN AC ACHUB DE CYMRU - DIWEDDARIAD LLAFAR –

CYTUNWYD - Diolch i'r Rheolwr Grŵp Treherne am gymryd yr amser i roi diweddariad ar lafar.

EITEM AGENDA 6. ADOLYGIAD CYMUNEDOL BRO MORGANNWG (PW) –

CYTUNWYD - BOD y Pwyllgor yn nodi ymateb drafft Bro Morgannwg i gynigion drafft y Comisiwn Ffiniau, ymateb awgrymedig a thrafodaethau'r Cabinet ar y cynigion yn ei gyfarfod ar 5 Hydref, ynghyd â sylwadau canlynol y Pwyllgor ar yr awgrymiadau a godwyd yn yr adroddiad i'w hanfon ymlaen i'r Cabinet, fel a ganlyn:

- **Cyngor Cymuned Dinas Powys** - Roedd y newidiadau arfaethedig i ffiniau Ward Gymunedol Dinas Powys yn dderbyniol i'r Cyngor ar y cyfan, gan eu bod yn osgoi'r angen i'r Cyngor Cymuned greu 5ed ward. Fodd bynnag, roedd y Cyngor Cymuned yn pryderu am y bwriad i drosglwyddo tai ar hyd Sully Road. Ystyriwyd bod symud y tai dan sylw i Benarth yn eithaf afresymol ac annerbyniol.
- **Cyngor Cymuned Llanfair** - Roedd pryderon wedi eu mynegi'n flaenorol gan y Cyngor mewn perthynas â chynigion yn y dyfodol a fyddai'n golygu colled mewn hunaniaeth wledig pe bai'n uno â chyngor tref mwy'r Bont-faen. Ar ôl ystyried y niferoedd etholiadol, yr agoswydd at Gyngor Cymuned Llan-faes, yn ogystal â chyfansoddiad cymunedol tebyg pentrefi cyfagos eraill fel Llyswyrny (a oedd yn eistedd o dan Gyngor Cymuned Llandŵ ar hyn o bryd), ystyriwyd ei bod yn briodol cael trafodaeth gyda'r ddau Gyngor Cymuned arall i weld a ellid cyflwyno unrhyw gynigion amgen eraill i'r Comisiwn.
- **Cyngor Cymuned Ewenni a Chorntwn** - Roedd y Cyngor Cymuned yn bwriadu gwneud sylwadau i'r Comisiwn Ffiniau yn lleisio ei anfodlonrwydd gyda'r cynigion. Barn y Cyngor Cymuned oedd na fyddai'r uno a awgrymwyd gyda Saint-y-brid ac Ogwr yn galluogi cynrychioli trigolion Ewenni yn iawn. Teimlai'r Cyngor ei fod ar wahân yn ddaearyddol i Saint-y-brid ac Ogwr ac roedd wedi bod yn Gyngor Cymuned hirsefydlog gyda'i anghenion a'i ofynion penodol ei hun yn yr ardal, na fyddai'n cael ei wasanaethu orau trwy ymuno ag un arall. Byddai'r cynigion yn diddymu'r broses ddemocrataidd oherwydd

byddai'n symud ymhellach i ffwrdd o'r ardal a weinyddir ar hyn o bryd gan y Cyngor Cymuned. Roedd y cynigion yn seiliedig ar gyfrifiad mathemategol yn hytrach na hunaniaeth leol a gwleidyddiaeth leol.

- **Cyngor Cymuned Llandŵ** - Bwriad y Cyngor Cymuned oedd llunio cynnig a gwrthwynebiad manwl ar gyfer y Comisiwn Ffiniau ar y sail y dylai Llandŵ aros ar ei faint a'i gyfansoddiad presennol er mwyn osgoi gwanhau cynrychiolaeth a hunaniaeth pentref lleol.
- **Cyngor Cymuned Tregolwyn** - Roedd y Comisiwn Ffiniau wedi edrych ar yr adolygiad cymunedol yn fanwl ac wedi canfod ei fod yn gwneud synnwyr i Dregolwyn a Llan-gan aros ar wahân er nad oedd nifer yr etholwyr unigol yn cyrraedd 1000. Felly, gyda Chyngor Bro Morgannwg oedd yr unig broblem o ran cadw'r ddau gyngor ar wahân. Roedd Llan-gan a Thregolwyn chwe milltir ar wahân, yn sylweddol wahanol, yn bentrefi ar wahân, heb unrhyw beth yn gyffredin, felly nid oedd yr uno a awgrymwyd yn gwneud synnwyr.
- **Cyngor Cymuned Llan-gan** - Roedd y Cyngor Cymuned yn ffinio ag awdurdod lleol gwahanol iawn, Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr felly, roedd materion y Cyngor Cymuned yn hollol ar wahân ac yn amherthnasol i'r trigolion a oedd yn byw yn Nhregolwyn. Efallai mai ardal fach iawn yn ddaearyddol yw ardal gymunedol Llan-gan, ond roedd ei materion yn hollol wahanol i Dregolwyn.
- **Cyngor Cymuned Llan-faes** - Roedd y Cyngor Cymuned yn ddiolchgar nad oedd y Comisiwn Ffiniau wedi cynnig uno Llan-faes gyda Chyngor Tref Llanilltud Fawr fel yr awgrymwyd yn wreiddiol. Fodd bynnag, siomedig oedd clywed y byddai Cyngor Bro Morgannwg yn cefnogi cynnig y Comisiwn Ffiniau ar gyfer newidiadau i ffin Gymunedol Llan-faes oherwydd y ffaith fod y newidiadau yn cynnwys 2 eiddo yn unig, yn cartrefu 5 unigolyn, a oedd yn ystyried eu bod yn byw mewn ardal wledig ac felly'n dymuno aros dan gyngor cymuned yn hytrach na chyngor tref. Roedd y ffiniau presennol yn seiliedig ar gwrs dŵr, a oedd mewn sawl achos yn rhesymegol ar gyfer gosod ffiniau. Fodd bynnag, roedd y newid i ffiniau a oedd nawr yn cael ei awgrymu o ganlyniad i ffiniau yn dilyn ffin ffordd yn hytrach na chwrs dŵr a oedd yn siomedig.
- **Cyngor Tref y Barri** - Roedd y cynigion a oedd yn berthnasol i Gyngor Tref y Barri yn ymddangos yn rhesymegol wrth symud ymlaen. Yr unig fân feirniadaeth yw y gallai Ward Cadog yn y Barri fod yn rhy fawr ac felly gellid awgrymu rhannu ward Cadog yn ddwy ward. Roedd democratiaeth yn iach iawn yn y Barri a chystadlwyd am bob sedd gan sawl plaid mewn etholiadau. Felly, y gobaith oedd y byddai'r cynigion a gyflwynwyd gan y Comisiwn yn helpu i hyrwyddo democratiaeth mewn cymunedau llai ar draws Bro Morgannwg drwy annog a chynnal etholiadau, gan nad oedd cystadlu am lawer o seddi yn y Cynghorau Cymuned yn aml.
- **Cyngor Cymuned Gwenfô** - Roedd y Cyngor Cymuned wedi cynnal cyfarfod i drafod y cynigion ac roedd yn wrthwynebol iawn i'r cynigion a gyflwynwyd. Roedd Cymuned Gwenfô yn gymuned glos, ac nid oedd y cynigion yn gwneud unrhyw synnwyr o gwbl. Un o'r prif resymau dros wrthwynebu oedd mewn perthynas â'r caeau chwarae a'r rhandiroedd yn Nhwynyrodyn, a oedd yn eiddo i Gyngor Cymuned Gwenfô ac a roddwyd i'r Cyngor beth amser yn ôl at ddefnydd pobl sy'n byw yng nghymuned Gwenfô. Roedd deiseb wedi ei threfnu gan y Cynghorydd Russell Godfrey ymysg trigolion Dyffryn, Llwyneliddon a Thwynyrodyn ac ni fynegodd un trigolyn ddymuniad i symud

allan o gymuned Gwenfô. Cyn etholiad diwethaf y Cyngor Tref a Chymuned, colodd cymuned Gwenfô ward Sain Nicolas gyda Thresimwn i ward Llancarfan ac felly nid oedd Cyngor Cymuned Gwenfô eisiau unrhyw newidiadau pellach. Roedd Sain Nicolas a Thresimwn yn ardaloedd datblygu, gyda gwaith datblygu eiddo preswyl yn parhau, ac felly'n ceisio cynyddu nifer y trigolion ond, ni ddylai hyn fod ar draul cymuned Gwenfô.

- **Cyngor Cymuned Pen-llin** - Roedd y Cyngor Cymuned yn falch iawn o weld bod y Comisiwn Ffiniau a gweithgor trawsbleidiol Cyngor Bro Morgannwg wedi cefnogi cynigion y Cyngor Cymuned o ran ardal Pen-llin, yn enwedig o ran yr ardal a fyddai'n cael ei heffeithio gan ddatblygiad preswyl Fferm Darren. Roedd y Cyngor Cymuned yn pryderu am y gostyngiad yn nifer y cynghorwyr a oedd yn cael ei gynnig oherwydd, gan ei bod yn ardal gymharol wasgareddig, canfu'r Cyngor fod y nifer presennol o gynghorwyr yn gweithio'n dda iawn. Felly, byddai'r Cyngor yn gwneud argymhelliad i'r Comisiwn i beidio â gostwng nifer y cynghorwyr gan ystyried y ffaith bod y polisi meintiau ar gyfer arweiniad yn unig.
- **Cyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn** – Nid oedd y Cyngor na'r aelod ward perthnasol yn dymuno i Dwynrodyn ymuno â Sain Nicolas felly, camwybodaeth yn y parth cyhoeddus oedd y pwynt hwnnw. O ran caeau chwarae a rhandiroedd Twynrodyn, gallai'r cyfleusterau hynny aros o fewn yr ardal ar gyfer Cyngor Cymuned Gwenfô, a chymeradwywyd hyn gan Gyngor Cymuned Sain Nicolas a Thresimwn.
- **Cyngor Cymuned y Wig** - Dangosodd y sylwadau a godwyd gan gynghorwyr ar lefel y Dref ddiffyg dealltwriaeth o'r ffordd yr oedd democratiaeth yn gweithio mewn cymunedau llai. Roedd awgrymu bod diffyg democrataidd o fewn Cynghorau Cymuned, pe na bai etholiad wedi digwydd, yn anghywir. Byddai'r Cyngor yn ysgrifennu i'r Comisiwn i wrthwynebu'r cynigion.
- **Y Cynghorydd Haines** - 1) Byddai lleihau nifer y cynghorwyr sy'n cynrychioli'r cymunedau llai yn arwain at y cynghorau yn colli'r hyn oedden nhw fel cymuned.
2) Gallai seilio cynigion ar wneud rhagdybiaethau ar yr hyn a fyddai'n cael ei gynnwys neu beidio yng Nghynllun Datblygu Lleol y Cyngor neu'r hyn a fyddai'n digwydd neu beidio gyda chymuned yn y dyfodol arwain at addewidion heb eu cyflawni ar gyfer yr ardal a dylid osgoi hyn. Felly, roedd yn bwysig i Gyngor y Fro feddwl o ddifrif am yr hyn yr oedd yn ei argymhell i'r Comisiwn.
- **Y Cynghorydd Wilson** – 1) ar gyfer etholiadau 2022, roedd nifer o Gynghorau Cymuned na chynhalion nhw etholiadau ac felly cafodd unigolion eu cyfethol a oedd yn bryder am nad oedd digon o unigolion yn sefyll am nifer y seddi a oedd ar gael. I ryw raddau, ceisiodd adroddiad y Cabinet ac argymhellion dilynol Cyngor Bro Morgannwg fynd i'r afael â'r mater hwn. Roedd dymuniad ar y cyd i ddemocratiaeth weithio'n dda yn ardal Bro Morgannwg yn ei chyfanrwydd ac nid yn y prif drefi yn unig.
2) Pan oedd cymunedau'n gweithio gyda'i gilydd, nid oedd hyn yn golygu bod y cymunedau yn lleihau, yn hytrach roeddent yn dod yn gryfach a chynyddu eu gallu i wneud pethau oherwydd cronni cyllid ac adnoddau yn ogystal â bod yn fwy tebygol o gael eu clywed ar lefel cyngor sir.
3) Roedd adolygiadau cymunedol yn digwydd yn anaml ac felly roedd angen meddwl ymlaen llaw i ddiogelu cymunedau at y dyfodol o ran y ffordd y

byddent yn datblygu dros y degawd dilynol nes i'r adolygiad nesaf gael ei gynnal.

- **Y Cyngorydd Dr. Johnson** – 1) roedd y sefyllfa wleidyddol yn amlwg yn wahanol yn rhai o'r ardaloedd mwy trefol i rai o ardaloedd mwy gwledig Bro Morgannwg.
2) Ar hyn o bryd roedd 26 o Gynghorau Tref a Chymuned ym Mro Morgannwg ac, o'r nifer hwnnw, dim ond chwech a gynhaliodd etholiadau yn 2022 hyd y gwyddai ef, felly roedd hyn yn cynrychioli diffyg democrataidd pan oedd pobl yn gosod trethi lleol heb gael eu hethol gan bobl leol.
- **Y Cyngorydd Hodges** - Roedd maint rhai o gyllidebau'r Cynghorau Cymuned yn fach iawn yn enwedig ar ôl rhoi cyfrif am gyflogau clerics. Roedd hyn yn golygu mai ychydig iawn o arian a oedd ar gael i wneud unrhyw beth ag ef ac mai sicrhau newid yn y gymuned gan ddefnyddio'r praesept a oedd ar gael i gyngor oedd bwysicaf.
2) Gallai cynyddu maint a phoblogaeth cymuned gynyddu'r siawns y byddai etholwyr yn cymryd rhan mewn etholiadau lleol yn ogystal â'r arian sydd ar gael iddi i sicrhau newid ystyrion.

Y rheswm dros yr argymhelliad

Wedi ystyried cynnwys adroddiad y Cabinet ar yr Adolygiad Cymunedol i sicrhau bod y Pwyllgor Cyswllt â Chymunedau yn cael cyfle i gyflwyno unrhyw sylwadau i'r Cabinet.

EITEM AGENDA 7. ADRODDIAD BLYNYDDOL BWRDD GWASANAETHAU CYHOEDDUS BRO MORGANNWG 2022-23 (REF) -

CYTUNWYD - Nodi cyfeiriad y Pwyllgor ac Adroddiad Blynyddol Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Bro Morgannwg ar gyfer 2022-23 a atodwyd.

Y rheswm dros yr argymhelliad

Wedi ystyried cynnwys cyfeiriad y Pwyllgor ac Adroddiad Blynyddol Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Bro Morgannwg ar gyfer 2022-23 a atodwyd i roi trosolwg o'r bumed flwyddyn o gynnydd wrth gyflawni'r Amcanion Lles a'r camau gweithredu a bennwyd gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) y Fro yn ei Gynllun Lles ar gyfer 2018-2023.